

Ota askel eteenpäin

Teema: Syrjintä ja rasismi, köyhyys, ihmisoikeudet

Ryhmäkoko: 10 – 30

Aika: 60 minuuttia

Kuvaus:

- Olemme kaikki keskenämme samanarvoisia mutta toiset meistä ovat enemmän tasa-arvoisia keskenään kuin toiset. Tässä harjoituksessa osallistujat kokevat miltä tuntuu olla "joku toinen".

Tavoitteet:

- Lisätä empatiaa ja arvostusta erilaisuutta kohtaan.
- Lisätä tietoisuutta yhteiskunnan epätasa-arvoisuudesta ja epätasa-arvoisista mahdollisuuksista elämässä.
- Lisätä ymmärrystä niistä seurauksista, joita tiettyyn sosiaaliseen tai kulttuuriseen vähemmistöön kuulumisella mahdollisesti voi olla.

Materiaali:

- Roolipelikortit (sivulla 3)
- Lista tilanteista ja tapahtumista (sivulla 4)
- Avoin tila (aula, käytävä, iso huone, ulkotila)
- Rauhallista taustamusiikkia

Ohjeet, osa 1:

- 1)** Luo rauhallinen ilmapiiri esimerkiksi rauhallisen musiikin avulla ja kehoita osallistujia hiljaisuuteen.
- 2)** Jaa jokaiselle osallistujalle roolikortti (leikkaa irti sivulta 3 ja jaa jokaiselle osallistujalle yksi). Pyydä etteivät he näytä korttiaan muille.
- 3)** Pyydä osallistujia istumaan mukavasti ja lukemaan korttinsa hiljaa itsekseen siten, etteivät he paljasta rooliaan muille.
- 4)** Pyydä heitä samaistumaan rooliinsa esimerkiksi seuraavien kysymysten avulla:

Mieti roolihahmoasi...

- Millainen lapsuus sinulla oli?
- Kenen kanssa leikit?
- Millaisia leikkejä leikit?
- Minkälainen oli perheesi?
- Minkälaisessa talossa asut?
- Mitä vanhempasi tekevät/tekivät työkseen?
- Minkälaista on arkielämäsi nyt?
- Millaisia ovat ihmissuhteesi? Ystäväsi? Perheesi?
- Miten vietät päiväsi?
- Mitä teet aamulla/päivällä/illalla?
- Minkälainen on elämäntyyliisi?
- Missä asut?
- Mitä teet vapaa-aikanasi?
- Kuinka paljon ansaitset kuukaudessa?
- Miten ja missä vietät lomasi?
- Miten ja missä vietät lomasi?
- Mikä kiinnostaa sinua?
- Mikä pelottaa?
- Mitä odotat tulevaisuudeltasi?
- Oletko nainen vai mies?

Ohjeet, osa 2:

- 5) Pyydä osallistujia sitten asettumaan suoraan riviin.
- 6) Kerro heille, että luet seuraavaksi listan erilaisista tilanteista ja tapahtumista (sivulla 4). Joka kerta kun he mielestään voivat vastata kysymykseen tai väittämään KYLLÄ, heidän tulee ottaa askel eteenpäin. Mikäli myönteistä vastausta ei voi antaa tai siitä on epävarma, on pysyttävä paikallaan.
- 7) Lue yksi väittämä kerrallaan siten, että jätät jokaisen väittämän jälkeen osallistujille aikaa miettiä siirtymistään. Aikaa tarvitaan myös sen havainnoimiseksi, missä suhteessa muihin osallistujiin itse on kunkin väittämän ja siirtymisen jälkeen.
- 8) Lopuksi luettuasi kaikki väittämät pyydä osallistujia katsomaan ympärilleen ja huomioimaan paikkansa rivissä. Anna heille sitten hetki aikaa tulla ulos roolistaan ennen harjoituksen purkua.

Harjoituksen purku:

Käykää yhteisesti kokoava keskustelu harjoituksesta. Voitte keskustella seuraavien kysymysten kautta:

- Miltä tuntui astua askel eteenpäin tai pysyä paikoillaan?
- Missä vaiheessa kiinnitit huomiota muiden liikkumiseen?
- Miltä tuntui huomata muiden jäävän paikoilleen tai muiden etenevän sinun jäädessä paikalleen?
- Oliko vaikea näytellä roolia? Millaiseksi kuvittelitte roolinne? Oliko hahmo mies vai nainen? Olisiko askeleen ottaminen tapahtunut toisin esimerkiksi sukupuolta tai muuta päättämääne ominaisuutta vaihtamalla?
- Arvasitko muiden roolit?
- Kuvastaako tilanne mielestänne yhteiskuntaa? Miten?
- Mitä asialle voisi tehdä?

- Tuntuiko missään vaiheessa, että oikeuksianne loukataan? Mitkä ihmisoikeudet jäivät toteutumatta kunkin roolihahmon kohdalla? Voiko joku osallistujista sanoa, että hänen roolihahmonsa ihmisoikeuksia ei kunnioitettu tai että roolihahmolla ei ollut mahdollisuuksia nauttia oikeuksistaan?

Vinkkejä harjoituksen vetäjälle:

- Harjoituksen alussa henkilöahmoa kuviteltaessa osallistujat saattavat kokea, että he eivät tiedä tarpeeksi roolihahmostaan osatakseen kuvitella, minkälainen roolihahmon elämäntilanne on.
- Kerro, että tämä ei haittaa, vaan tarkoituksena on käyttää mielikuvitusta niin hyvin kuin mahdollista.
- Harjoituksen voimavarana on etäisyyksien kasvamisen huomaaminen ja sen havainnoiminen, että toiset osallistujat astuvat askeleita eteenpäin usein ja toiset eivät lähes lainkaan. Asetelma muodostuu erityisesti loppuvaiheessa kun välimatkat ovat suuria niiden välillä jotka astuivat eteenpäin usein ja niiden jotka pysyivät enimmäkseen paikoillaan.
- Roolikortteja jakaessasi valikoi roolit niin, että vain pieni osa osallistujista voi ottaa askeleita eteenpäin (eli vastata väitteisiin "kyllä").

*Harjoitus on muokattu teoksen **Compass: A Manual on Human Rights Education with Young People** harjoituksesta **Take a step forward**.*

ROOLIKORTIT

Olet 17-vuotias peruskoulun keskeyttänyt romanityttö.
Olet työtön yksinhuoltajaäiti.
Olet pakollista asepalvelusta suorittava sotilas.
Olet 45-vuotias kotirouva.
Olet vasta maahan muuttanut pakolainen. Et osaa paikallista kieltä, etkä juuri lukea tai kirjoittaa omaa äidinkieltäsikään.
Olet nuori kehitysvammainen mies. Pystyt liikkumaan ainoastaan pyörätuolilla.
Olet sairaseläkkeellä oleva leski.
Olet seksuaaliseen vähemmistöön kuuluva nuori aikuinen.
Olet työtön peruskoulunopettaja maassa, jonka uutta virallista kieltä et osaa sujuvasti.
Olet muslimiperheen tytär, vanhempasi ovat syvästi uskonnollisia. Asut vielä kotona.
Olet eläkkeellä oleva kenkätehdastyöläinen.
Olet 24-vuotias afgaanipakolainen, nuoremman sisaruksesi kanssa maahan laittomasti tullut. Kotimaassasi kuulut vainottuun vähemmistöön.
Olet keski-ikäinen hiv-positiivinen prostituoitu.
Olet laitton maahanmuuttaja Malista.
Olet menestyvän tuonti- ja vientiyrityksen omistaja.

Olet kiinalaisten maahanmuuttajien poika. Vanhempasi omistavat menestyvän pikaruokaketjun.
Olet menestyksestä kansainvälistä uraa tekevän diplomaattiperheen esikoinen.
Olet Yhdysvaltain suurlähettilään tytär.
Olet huumeriippuvaisen taiteilijan tyttöystävä.
Olet malli, olet afrikkalainen alkuperästäsi.
Olet koditon keski-ikäinen mies.
Olet syrjäseudun maanviljelijäperheen lapsi, lähin kaupunki on useiden kymmenien kilometrien päässä.
Olet poliittisen nuorisjärjestön puheenjohtaja. Puolueesi on tällä hetkellä hallitusvastuussa.
Olet kansalaisjärjestöissä aktiivisesti toimiva opiskelija.
Olet Suomeen tultuasi ollut työtön, vaikka omassa maassasi olit arvostetussa asemassa liike-elämässä.
Olet kuuden lapsen kotiäiti. Perheesi ja taustasi on vahvasti uskonnollinen.
Olet pätkätöitä tehnyt, juuri esikoisesi saanut nainen.
Olet kansakoulun käynyt 50-vuotias, matalapalkka-alalla ikäsi työskennellyt nainen.
Olet korkeasti koulutettu, toistaiseksi voimassa olevassa työsuhteessa oleva mies.
Olet pankinjohtajan tytär. Opiskelet kauppatiedettä kauppakorkeakoulussa.

LISTA TILANTEISTA JA TAPAHTUMISTA

Lue ääneen seuraavat tilanteet ja tapahtumat yksitellen. Joka kerta kun osallistuja vastaa KYLLÄ esitettyyn väitteeseen, hänen tulee astua askel eteenpäin.

1. Olet suhteellisen tyytyväinen elämääsi.
2. Sinulla on kelvollinen koti ja kohtalainen toimeentulo.
3. Sinulla on mukava koti, jossa on puhelin, televisio ja tietokone.
4. Voit elämässäsi tehdä sitä mitä haluat.
5. Tunnet, että voit opiskella ja valita uran, joka sinua kiinnostaa.
6. Sinulla on mahdollisuus opiskella ja hankkia haluamasi ammatti.
7. Sinulla on elämän perusasiat kunnossa.
8. Voit käyttää internetiä ja hyötyä siitä.
9. Sinulla on oma pankkitili ja voit päättää itse rahojesi käytöstä.
10. Elämäsi on mielekästä ja tulevaisuutesi näyttää valoisalta.
11. Et ole koskaan elämäsi aikana kokenut syrjintää taustasi takia.
12. Taloudellisesti elämäsi on ollut aina tasapainoista ja vaivatonta.
13. Koet, että kieltäsi, kulttuuriasi ja uskontoasi arvostetaan yhteiskunnassa, jossa elät.
14. Koet, että mielipiteitäsi poliittisissa ja sosiaalisissa asioissa arvostetaan ja sinulta usein myös kysytään niitä.
15. Voit vaikuttaa ympäröivän yhteiskunnan asioihin.
16. Voit äänestää kansallisissa ja paikallisissa vaaleissa oman valintasi mukaan.
17. Et pelkää poliisin pysäyttävän sinua kadulla.
18. Sinulla on riittävät sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut käytettävissäsi.
19. Voit tehdä lomamatkan kerran vuodessa.
20. Voit kutsua ystäviäsi kotiisi illalliselle.
21. Et pelkää joutuvasi häirityksi tai ahdistelluksi kadulla tai mediassa.
22. Voit viettää tärkeitä juhlapyyhiä ystäväsi ja perheesi kanssa.
23. Et pelkää lastesi tulevaisuuden puolesta.
24. Tiedät mistä hakea apua ja neuvoja niitä tarvitessasi.
25. Ihmiset kysyvät mielipidettäsi hankalissa asioissa.
26. Voit mennä elokuviin tai teatteriin vähintään kerran viikossa.
27. Voit ostaa uusia vaatteita vähintään kerran kolmessa kuukaudessa.
28. Voit osallistua kansainväliseen seminaariin ulkomailla.
29. Voit seurustella ja avioitua vapaasti rakastamasi ihmisen kanssa.
30. Koet, että sinua arvostetaan ja kunnioitetaan yhteisössä jossa elät.